ROLUL FILOSOFIEI ÎN FORMAREA COMPETENȚELOR – CHEIE (TRANSVERSALE) FORMATE ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL DIN REPUBLICA MOLDOVA

Iulia INGLIS, drd., USM
iuliainglis@gmail.com

THE ROLE OF PHILOSOPHY IN THE FORMATION OF KEY (TRANSVERSAL) COMPETENCIES FORMED IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The formation of the key (transversal) competences formed in the national educational system is a complex process, which requires the creation of effective didactic conditions and strategies on the part of the philosophy teacher, through which emphasis is placed on learning by action. Studying philosophy enables the formation of key (transversal) skills and focuses on the following values and attitudes: critical and divergent thinking; availability for dialogue and debate; curiosity and interest in learning; consistency and rigor in thought and action; awareness of personal identity, acceptance of diversity and positive valuing of differences; solidarity and taking responsibility for personal deeds.

Keywords: philosophy, skills, education, value, critical thinking.

În ultimii ani, cu regret disciplinele filosofice nu se mai regăsesc în lista disciplinelor studiate de elevii din Republica Moldova. Filosofia a fost practic exclusă din licee, în instituțiile de învățământ superior rămânând doar ca disciplină opțională. În același timp se observă promovarea gîndirii critice. Trebuie să menționăm că a gândi filosofic înseamnă a gândi critic. Filosofia încurajează punerea întrebărilor despre realitate și determină cunoașterea sinelui: *Ce sunt? Ce este omul? Ce pot să știu? Ce pot să sper? Are viața vreun sens?*

Conform recomandărilor Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2018/C 189/01) se evidențiază următoarele domenii de competențe-cheie: comunicarea în limba maternă, comunicarea în limbi străine, competențe în matematică și competențe elementare în științe și tehnologie, competențe în utilizare a noilor tehnologii informaționale și de comunicație, competențe pentru a învăța să înveți, competențe de relaționare

interpersonală și competențe civice, spirit de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare culturală și exprimare artistică. Conceptul de competență a devenit termen foarte important în domeniul curriculumului școlar și a fost determinat ca o prioritate pentru reformele curriculare din sistemul național de învățământ.

Astfel competențele-cheie cuprind trei aspecte ale vieții: *împlinirea personală și dezvoltarea de-a lungul vieții* care permit posibilitate elevilor să-și urmeze obiectivele individuale în viață, promovând învățarea pe tot parcursul vieții, *cetățenia activă și incluziunea socială* determină participarea în procesele sociale în calitate de cetățeni activi și angajarea la serviciu prin capacitatea de a obține un post de muncă decent pe piața muncii.

Conform Comisiei Europene, definiția competențelor-cheie este următoarea: „Competențele-cheie reprezintă un pachet transferabil și multifuncțional de cunoștințe, deprinderi (abilități) și atitudini de care au nevoie toți indivizii pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru incluziune socială și inserție profesională. Acestea trebuie dezvoltate pînă la finalizarea educației obligatorii și trebuie să acționeze ca un fundament pentru învățarea în continuare, ca parte a învățării pe parcursul întregii vieți".[3] Conform politicilor educaționale elaborate la nivel național se identifică: competențe cheie, competențe-cheie transversale, competențe transdisciplinare, competențe specifice. Structura unei competențe este determinată de deprinderi, cunoștințe, aptitudini și atitudini formate. Vom prezenta competențele-cheie (transversale) formate în sistemul educațional din Republica Moldova:

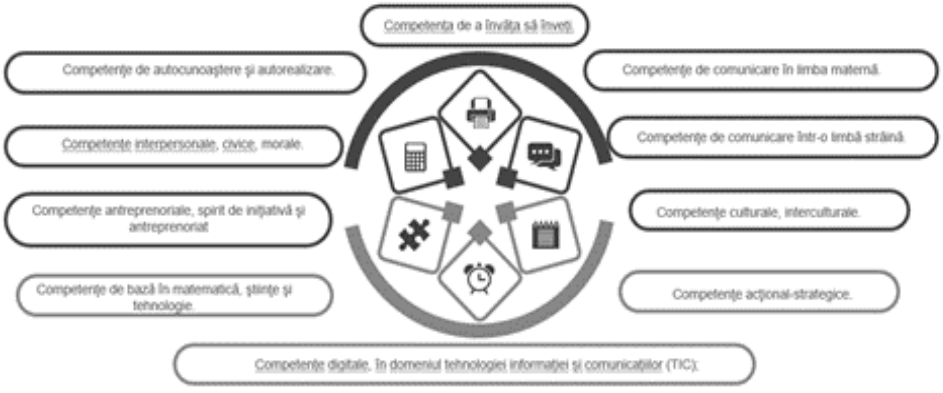

Fig. 1 Competențele-cheie (transversale) formate în sistemul educațional din Rep. Moldova

Competențele specifice pe care trebuie să le formeze procesul de predare-învățare a disciplinelor filosofice se bazează pe următoarele valori și atitudini:

gândire critică și divergentă, disponibilitate pentru dialog și dezbatere, curiozitate și interes pentru studiul filosofiei, coerență și rigurozitate în gândire și acțiune, conștientizarea identității personale, acceptarea diversității și valorizarea pozitivă a diferențelor, solidaritate și asumarea responsabilității faptelor personale. Curriculumul pentru disciplinele filosofice răspund cerințelor referitoare la idealul educațional și la finalitățile învățământului, precum și permite profesorului de filosofie să-și orienteze propria activitate pentru formarea la elevi a competențelor specific disciplinelor filosofice, să-și construiască demersul didactic astfel încît disciplinele filosofice să contribuie la structurarea personalității și cunoașterea de sine a elevilor, să manifeste creativitatea didactică și să adapteze demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care acesta lucrează. Pentru accentuarea caracterului practic-aplicativ și interdisciplinar al domeniului de studiu se va face apel, în funcție de temă, la experiența de viață a elevilor și cunoștințele acestora din diferite domenii ale vieții sociale pentru a răspunde la întrebările fundamentale ale filosofiei. [2]

Finalitățile sunt realizate prin intermediul următoarelor dimensiuni: dimensiunea explicativ-informativă (însușirea cunoștințelor și conceptelor fundamentale ale marilor domenii ale filosofiei), dimensiunea normativă, (însușirea principiilor și normelor etice), dimensiunea interogativ-reflexivă (dezvoltarea competențelor specifice gîndirii critice, creatoare, flexibile, interogative și deschise), dimensiunea practică (depășirea simțului comun în perceperea realității în genere, în particular în perceperea realității sociale, asimilarea unui aparat conceptual care să permită o întemeiere rațională a deciziilor și comportamentelor)

În acest sens se pot folosi diversitatea metodelor de predare-învățarea-evaluare: discuții, analiza comparativă, argumentarea pro și contra unei idei, transferul conceptual și ideatic, studiul individual al unor lucrări filosofice, analiza unui text filosofic, problematizarea, reflecția personală asupra unor teme, studiu de caz, observația, joc de rol, descriere, dezbatere, vizionarea filmelor tematice, redactarea lucrărilor științifice, elaborarea unor eseuri filosofice, redactarea unor referate științifice, proiecte individuale/în grup, vizite la teatru și muzee, participarea la concursuri naționale/internaționale etc [5-13]

Vom prezenta câteva exemple de bune practici:

Amnesty International

Maratonul Scrisorilor

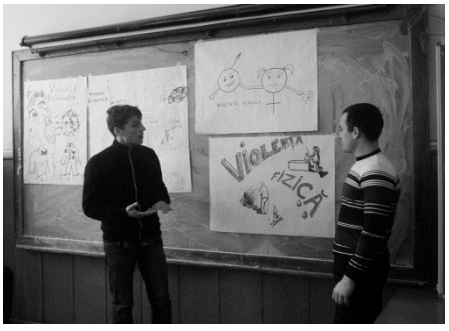

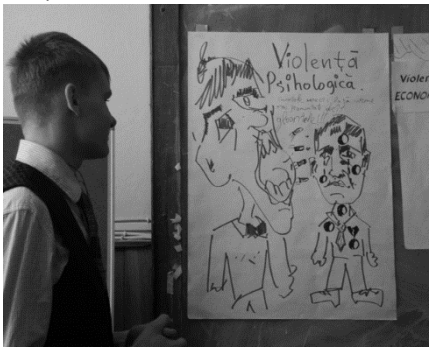
CIE MOLDEXPO-AGEPI

Proiectul Național „Educație pentru sănătate”,

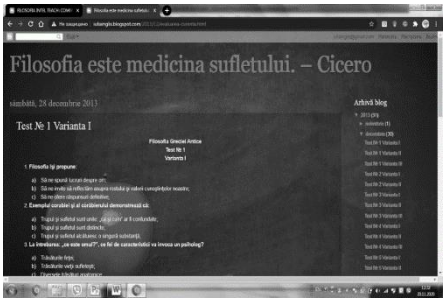
Teatrul Epic Ion Creangă

Ziua Mondială a Filosofiei

Principiile specifice predării-învățării filosofiei sunt: participarea activă și conștientă a însușirii temeinice a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor, accesibilității și individualizării învățământului, legăturii teoriei cu practica, caracterul intuitiv, sistematic și continuu al studiului individual etc.

În același timp vom menționa faptul că calitatea actului didactic reflectă personalitatea dascălilor care au ghidat formarea continuă și au contribuit inclusiv la cariera profesională.

Fig. 2 Formarea profesională /Inglis Iulia

Fig. 3 Cariera profesională /Inglis Iulia

Concluzii: *Sunt formate competențele cheie-transversale prin studierea disciplinelor filosofice?* Sigur, studierea disciplinelor filosofice în școală va permite formarea conștiinței de sine ce implică responsabilitate ca trăsătura definitorie a personalității. Elementele de noutate în procesul de predare-învățare-evaluare ale disciplinelor filosofice sunt determinate de următoarele aspecte:

- ✓ interdependența dintre unitățile de conținut și competențele specifice permit profesorului de filosofie să realizeze conexiunea explicită între ceea ce se învață și scopul pentru care se învață;
- ✓ promovarea unor valori și atitudini care să completeze dimensiunea cognitivă a învățării cu cea afectiv - atitudinală și morală, din perspectiva finalităților educației, ceea ce este specific disciplinelor filosofice;
- ✓ includerea unor sugestii metodologice care să orienteze spre modalități didactice concrete de utilizare a curriculumului în proiectarea si realizarea activităților de predare-învățare-evaluare.

Filosofia este o formă a culturii spirituale, prin intermediul căreia este desăvârșit idealul educațional: „dezvoltarea liberă, integrală, armonioasă a personalității", deci ar fi foarte important includerea disciplinelor filosofice predate în școală.

Referințe bibliografice:

1. IOAN, N. ROȘCA, I. STĂNESCU, S. C. MISBACH, GH. BOBÂNĂ, E. SAHARNEANU, N. CULIC, V. JUC, *Manual pentru clasa a XII-a*, Ed. Prut Internațional, 2001 ISBN 9975-69-222-2
2. ŢAPOC, V. *Inițiere în istoria filosofiei universale*, Ed. USM, Ch., 2002 I SBN 9975-70-208-2
3. https://eur-lex.europa.eu/legal content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN
4. https://ibn.idsi.md/ro/author_articles/55691
5. https://prezi.com/vpvz2tu9rcyt/ppp
6. http://intelfilosofia.blogspot.com/2016
7. http://intelfilosofia.blogspot.com/2015/09/comentariu-confucius.html

8. http://intelfilosofia.blogspot.com/2015/10/comentariul-operei-filosofice.html
9. http://intelfilosofia.blogspot.com/2015/08/bine-ati-venit.html
10. http://intelfilosofia.blogspot.com/2015/10/ghid-de-notare-proiectului-filosofia.html
11. http://intelfilosofia.blogspot.com/2015/10/structura-unui-eseu-filosofic.html
12. http://intelfilosofia.blogspot.com/2015/10/referat-stiintific.html
13. http://iuliainglis.blogspot.com/2013/